

Sørums-Speilet

Nummer 1 – 2013 – 19. årgang

GODT NYTT ÅR TIL ALLE SØRUM-SPEILETS LESERE! Blaker og Sørum Historielag møter den nye tid med forventning, og vi er overbevist om at betydningen av vårt arbeid øker i verdi. Vi har som målsetting å integrere Sørums innbyggere i en felles verdiforståelse av kulturarv og samhørighet. *Lederens spalte* - side 2

DEN BERØMTE COLBJØRNSSEN-SLEKTA

Asbjørn Langeland fortsetter her sin "kjendis"-serie om kjente personer med røtter i Sørum. I artikkelen om Colbjørnsen-slekta forteller han bl.a. om Anna Colbjørnsdatter og hennes brødre. Les mer på sidene 4-7

FLERE HISTORISKE GLIMT FRA KVEVLI-KROKEN

Albert Hovind fortsetter sin fortelling om livet i Kvevli-kroken. I dette nummeret kan vi lese om skogsdrift, furua i Blaker, sosialt liv, telefon-sentralen, fritidsaktiviteter, håndverkere og mye annet. Sidene 9-14

SØRUM KOMMUNE - HVA HAR SKJEDD SIDEN 1995?

Aage V. Kleven har gått gjennom kommunens arkiver fra 1962 til 2011, og nå er turen kommet til kommunestyrene fra 1995 til 2007, og hva som var de viktigste sakene den gang. Les mer på sidene 14-19

NAVNEFORMER I SØRUMS-MÅLET

Har du vært **på** eller **i** Frogner? Og besøker du noen **på** Sørumsand, eller **i** Lørenfallet? Les Asbjørn Langelands artikkel om Sørums-målet på side 7

**ELLERS I DETTE
NUMMER:**

ÅRSMØTE PÅ BRUVOLLEN 14.MARS 2013 - SIDE 3

OPPSLAGSTAVLEN - SIDE 19

RUSLETURER - SIDE 19

HISTORIELAGETS BOKTILBUD - SIDE 19

LEDERENS SPALTE

Godt Nytt År til alle lesere av Sørum-Speilet!

Blaker og Sørums Historielag møter den nye tid med forventning, og vi er overbevist om at betydningen av vårt arbeid øker i verdi. Vi har som målsetting å

integre Sørums innbyggere i en felles verdiforståelse av kulturarv og samhörighet.

Historielaget er ikke politisk eller religiøst orientert, men vi verdsetter våre kristne tradisjoner og verdier, vi har ærbødighet for hva oppløsning av klasseskiller har betydd og betyr for utvikling i landet. Det er vår målsetting å markere 100-årsjubileum for alminnelig stemmerett i landet, og kvinners likeverd med menn.

Sørums kommune er i sterk utvikling med betydelig tilflytting. Historielaget mener at det i denne tiden er viktig å fremme bygdenes identitet og historie. Vi skal være åpne for hva våre nye sambygdinge bringer med seg. Da er formidling viktig. Derfor legger vi stor vekt på god kvalitet i vårt medlemsblad Sørums-Speilet. Vi håper at våre medlemmer verdsetter dette, og oppfordrer alle til å gjøre sin familie og sine venner interessert i vårt arbeid og vår målsetting. Vårt håp er at flere blir medlemmer, og vil arbeide aktivt for historielaget.

Sørums Bygdebok. En viktig oppgave er knyttet til Sørums Bygdebok. Bind 5, som dekker Frogner vest for jernbanen, blir utgitt i slutten av 2013 i god tid før jul. Dette bindet avslutter dokumentasjonen av områdene vest for Glomma. Blaker og Sørums Historielag er ansvarlig for salget av bygdebøkene.

Bind 6 av bygdeboka (Blaker). I disse dager begynner arbeidet med å registrere faktaopplysninger fra ca 1950 og fram til i dag. Det er svært viktig at forfatteren får hjelp av bygdefolket. På et møte den 22. januar, hvor en rekke historisk interesserte blakerværinger var invitert, ble det orientert om bygdebokarbeidet. Møtet besluttet at Blaker skulle deles i fem områder, og at det skulle oppnevnes grendekontakter for hvert av disse.

Jan Erik Horgen utarbeider et spørreskjema, og grendekontaktene vil dele ut disse i sitt område. Oppfølgingen av arbeidet blir ledet av bygdebokredaktøren vår, Jan Erik Horgen, i samarbeid med bilderredaktør Anders Henriksen og Elin Mørk fra

styret i historielaget. Laget vil støtte opp om arbeidet slik det er gjort for alle de tidligere bindene, og vi håper at mange vil være med og sikre at dette bindet får like høy kvalitet som de tidligere.

Kalenderen. Historielagets kalender for 2013 ser ut til å ha solgt godt, og Kjell Huseby er allerede i gang med kalenderen for 2014. Av de 1000 kalenderne som ble trykket for 2013, sitter vi igjen med ca 110. Er det noen som ikke har fått kjøpt årets kalender, kan de kontakte Historielaget, eller ringe direkte til Kjell Huseby på tlf. 63 82 80 49.

For de yngre. Blaker og Sørums Historielag har lagt stor vekt på arbeid med ungdom og skoler, spesielt gjennom programmet for kulturminneadopsjon og den kulturelle skolesekken. Særlig Slora Mølle og Vølneberg gamle skole har vært sentrale i dette arbeidet, som videreføres i 2013.

Slutt for Historielaget på Blaker Skanse. I 10 år har historielaget hatt kontor og krigshistorisk samling på Blaker Skanse. Dette avvikles nå, og vi flytter vår virksomhet til Vølneberg, der vi håper å videreutvikle stedet som et skolehistorisk og landbrukshistorisk senter. Årsaken er at husleien har blitt altfor dyr for en frivillig organisasjon, og at Statsbygg ikke imøtekommer historielagets ønske om å utvikle Blaker Skanses kulturhistoriske potensiale.

Årsmøte 14. mars 2013. Vi minner om at Blaker og Sørums Historielag holder årsmøte 14. mars 2013 kl. 19.00 på Bruvollen Samfunnshus. I år er det Finn Halling, leder av Samarbeidsorganet for Urskog-Hølandsbanen, som er kveldens innleder før årsmøtet. Han vil vise historiske og samtidsbilleder fra UHB, og snakke om banens betydning for Sørums og regionen i fortid og fremtid.

Innkalling til årsmøte og sakliste finnes på side 3. Årsmøtepapirene er vedlagt dette bladet, og legges ut på www.sorum.historielag.no. Det skal ikke stikkes under en stol at styrets gjennomsnittsalder er ganske høy, så behovet for at yngre krefter overtar, begynner å melde seg. Vårt ønske er at yngre medlemmer også vil engasjere seg i styrearbeidet, og føre oss inn i fremtiden.

Dag Winding-Sørensen, leder

SEND OSS DIN EPOST-ADRESSE ...@...

Det skjer stadig noe, så hvis du ønsker å være oppdatert om historielagets arbeid, og vil ha melding når viktige nyheter blir lagt ut på nettsidene, send din epost til ivwind@online.no.

OM SØRUM-SPEILET

Redaksjon:

Lillian Mobæk, redaktør
Telefon 95 22 31 06,
epost lilmobe@online.no

Asbjørn Langeland
Telefon 63 82 00 85,
epost asb-lang@online.no

Dag Winding-Sørensen
Telefon 63 82 73 56,
epost ivwind@online.no

Vera Braathen
Telefon 63 82 86 10,
epost verab@online.no

Sørum-Speilet utgis med 5 nummer pr. år.
Publiseringsplan for 2013:

Nr.	Stoff-frist	Utgis ca.
1	18. januar	Uke 7
2	8. mars	Uke 15
3	16. mai	Uke 25
4	24. august	Uke 39
5	1. november	Uke 49/50

Stoff til bladet:

Bes sendt pr. epost til redaksjonen, evt. pr. post til Blaker og Sørum Historielag, Postboks 72, 1921 SØRUMSAND.

Utforming: Lillian Mobæk

Trykk: Trykksakleverandøren AS

Opplag: 550

BLAKER OG SØRUM HISTORIELAG

Stiftet i 1970 ved sammenslåing av Blaker historielag og Sørum historielag, og tilsluttet Romerike historielag og Landslaget for lokalhistorie.

Som medlem får du hvert år 4 nummer av **SKYTILEN**, medlemsbladet med lokalhistorisk stoff fra hele Romerike, og 5 nummer av **SØRUM-SPEILET**, med artikler fra Sørum. Medlemskontingent for 2012 er kr. 200,- pr. år. Postadresse: Blaker og Sørum Historielag, Postboks 72, 1921 SØRUMSAND. Bankkontonr: 1321.08.05189 Hjemmeside: www.sorum.historielag.no

Vi vil gjerne ha nye medlemmer! Ta kontakt med leder Dag Winding-Sørensen på ivwind@online.no, eller gå inn på 'Kontakt-oss' på vår hjemmeside.

ÅRSMØTE 14. MARS 2013

Lagets medlemmer innkalles til årsmøte i Blaker og Sørum Historielag **torsdag 14. mars 2013 kl. 19.00 på Bruvollen**. Vi starter med kåseri av Finn Halling, leder for Samarbeidsutvalget i Urskog-Hølandsbanen.

Tema: "UHB – en identitetsmarkør".

Derefter settes det formelle årsmøtet. **Velkommen!**

Saksliste:

1. Godkjenning av innkalling og saksliste.
2. Valg av møteleder og referent, samt to til å underskrive protokollen.
3. Styrets årsberetning for 2012.
4. Revidert regnskap for 2012.
5. Styrets forslag til budsjett for 2013.
6. Styrets forslag til arbeidsplan for 2013.
7. Styrets forslag til kontingent for 2014. (forslag: økning av kontingent til kr. 300,-)
8. Innkomne saker.
9. Valg av medlemmer til styret, valgkomité, revisor og stemmeberettigede utsendinger til årsmøtet i Romerike Historielag.

30.1.2013 *Blaker og Sørum Historielag*
Dag Winding-Sørensen, leder

Om årsmøteinnkalling sier historielagets lover bl.a.:

-Saker til årsmøtet må være styret i hende 6 uker før årsmøtet holdes. -Forslag til lovendring må være styret i hende senest 2 måneder før årsmøtet. -Innkalling til ordinært årsmøte sender styret til medlemmene senest 2 uker før møtet. -Med innkallingen følger saksliste, årsberetning, regnskap, budsjett, arbeidsplan og valgkomitéens innstilling. Dette legges også ut på nettsidene.

STEMMERETT FOR KVINNER 100 ÅR!

11. juni 2013 er det hundre år siden norske kvinner fikk full stemmerett på lik linje med menn. «*Vi hadde aldri tvilt på at vi skulle seire, men at seieren skulle komme så stor og fullkommen, så stille og skjønn, som den kom i kveld, det hadde vi aldri drømt om*», sa Gina Krog, stemmerettspionéren, etterpå. Norge var blant de første land som innførte allmenn stemmerett for både kvinner og menn, og 100-årsjubileet feires med mange forskjellige arrangementer rundt omkring i landet. Se bl.a. www.stemmerettsjubileet.no og www.stemmerett.no

COLBJØRNSEN – EN BERØMT SLEKT MED RØTTER I SØRUM

Asbjørn Langeland fortsetter her sin serie om kjente personer med tilknytning til Sørum.

Sørum har hatt to berømte slekter – Sudreimsætta og slekta Colbjørnsen. Begge disse slektene har fostret personer som har satt dype spor etter seg i vårt lands historie.

Sudreimsætta blir vi stadig minnet om gjennom Sørums kommunevåpen, og slekta har vært trukket fram i utallige festtaler. Sudreimsætta var en adelssekt som hadde sin storhetstid på 1300-tallet da flere personer fra denne slekta hadde fremtredende posisjoner på riksplanet. En av dem, Haftor Jonsson, var til og med kongens svigersønn. Ellers er Sudreimsætta mest kjent for de enorme jordeiendommer som de etter hvert skaffet seg, ofte gjennom strategiske giftermål.

Etter å ha slått seg opp med base i Sørum på 1200-tallet, og nådd sin storhetstid på 1300-tallet, fortsatt med base i Sørum, ble antakelig Sørum for provinsielt for slektas medlemmer. Fra tidlig på 1400-tallet opphørte Sørum å være slektas setegård. Slekta spredte seg ut både i Norge, Sverige og Danmark, beholdt rikdommen, men mistet mye av sin politiske innflytelse, og i 1605 døde den siste av dem som hadde holdt slektsarven samlet, Gørvel Fadersdatter Sparre, uten nære slektninger. Hun ble begravet i Lund i Skåne som den gang var dansk. Gørvel testamenterte alle sine eiendommer til kong Christian IV, og dermed slutter Sudreimsættas saga.

Colbjørnsenslekta er etterkommere etter Colbjørn Tostensen, som var prest i Sørum fra 1659 til 1720. Slekta store periode var 1700-tallet. En møter medlemmer av Colbjørnsenslekta som helter under den store nordiske krig tidlig på 1700-tallet, da Karl den 12. gikk til angrep på landet vårt, og en møter andre av dem som embetsmenn på topplan i København fra ca. 1770 og til 1814. Colbjørn og hans etterkommere blir ikke nevnt i festtaler, og folk som bor i Sørum i dag, har vel ikke hørt så mye om dem. Men hvis en leser norgeshistorie fra 1700-tallet, vil en finne mange personer med Colbjørnsen som etternavn, og alle har tilknytning til Sørum.

Gården Sørum som hadde vært Sudreimsættas setegård, ble også slektsgården for Colbjørnsen-familien. Sørum kom i Colbjørn Tostensens eie i 1669,

og etter at gården ble delt i to bruk, var det medlemmer av samme familie som eide begge brukene. Søndre Sørum var i slekta til 1841. Nordre Sørum ble solgt ut av familien i 1761, men i 1806 kjøpte eierne av Søndre Sørum gården, og Nordre Sørum ble værende i Colbjørnsen-slekta til 1907.

Colbjørn Tostensen

Sørum-Speilet vil i et par nummer presentere noen av de personene i Colbjørnsenslekta som har fått et navn i historiebøkene, men vi begynner med stamfaren Colbjørn Tostensen.

Colbjørn Tostensen ble født på gården Arneberg i Hof i Solør i 1628. Hans far var lensmann Tosten Colbjørnsen. Han tilhørte en rik slekt som hadde eid Arneberg i mange generasjoner, og lensmann Tosten Colbjørnsen eide også mye annet jordegods. Colbjørn begynte å studere ved Københavns universitet i 1646, og etter teologisk embedseksamen besøkte han forskjellige utenlandske universiteter der han fortsatte sine studier.

I 1659 var Colbjørn tilbake i København. Dette året ble København beleiret av svenskene ved kong Karl 10. Gustaf, og i kampen om byen utmerket Colbjørn seg sammen med en flokk norske studenter. Svenskene ble slått tilbake under et fryktelig blodbad natta mellom 10. og 11. februar 1659. I september samme år ble Colbjørn Tostensen ordinert til prest, og i 1660 ble han kalt til kapellan i Sørum. Seinere ble han sogneprest, og her fikk han sitt virke resten av livet.

Colbjørn Tostensen hadde mange jern i ilden ved siden av prestegjeringen. To av brødrene hans hadde

slått seg opp som store eiendomsbesittere, og de hadde bl.a. kjøpt deler av det gamle Sudreimsgodset og Bingen lenser. Brødrene solgte imidlertid eiendommene de hadde i Sørums til Colbjørn i 1669. I tillegg til Sørums med Solberg og Bingen lenser, kjøpte Colbjørn også flere andre gårder i Sørums: Nordli, Vestre og Østre Norum, Størsrud, Ålgård, Hammeren og Mjønerud. I Blaker eide han parter i Foss og Krokstad, og han hadde eiendommer i Solør. Da han døde, viste skiftet etter Colbjørn Tostensen at han var en meget velstående mann, med en nettoformue som var minst ti ganger større enn den velstående bønder hadde. Velstanden hadde han opparbeidet seg både ved trelasthandel og inntekter av lensene. Det er blitt fortalt at Colbjørn Tostensen var en stor bjørnejeger i sin ungdom. Han skal ha skutt over 100 bjørner. Og biskop Hersleb kalte ham «den største bjørneskytter i Norge i sin tid».

Colbjørn Tostensens familie

Colbjørn Tostensen var gift to ganger. Hans første kone var Johanne Jakobsdatter Kraft. Den andre kona var Katarina Kjeldsdatter Stub. I følge Sørums Herred bind 1 hadde Colbjørn 18 barn. 10 av barna hans oppnådde voksen alder.

I første ekteskap hadde han døtrene Anna og Mette, og sønnene Jacob og Christopher. **Anna Colbjørnsdatter** ble prestekone i Norderhov på Ringerike, og der ble hun berømt for sin innsats da en svensk hæravdeling inntok prestegården. **Mette** ble gift med Jacob Povelsen Post, som etterfulgte Colbjørn Tostensen som prest i Sørums. **Jacob** overtok Nordre Sørums og var bonde der, mens **Christopher** ble forvist til Ostindia som ung, og da faren døde i 1720, hadde ingen hørt fra ham på mange år.

Barna i annet ekteskap var **Kjeld, Hans, Niels, Peder, Karen** og **Christine**. Sønnen **Kjeld** overtok Søndre Sørums, og det kan nevnes at høyesterettsjustitiarius Pål Berg, som bl.a. var leder av hjemmefronten 1943-45, var en av Kjeld Colbjørnsens etterkommere. De andre barna fra Colbjørn Tostensens annet ekteskap kom alle til å bosette seg i Fredrikshald (Halden). **Hans** og **Peder** og mennene til Karen og Christine tilhørte en krets av velstående handelsmenn og trelasthandlere i Halden. Hans og Peder Colbjørnsen er godt kjent fra Karl den 12.s beleiring av byen og Fredriksten festning da de gjorde en heltemodig innsats.

Colbjørn Tostensen er begravet like ved inngangen til Sørums kirke, og på hans grav finnes en jernplate med dette gravskriftet:

Gravsteinen ved Sørums kirke Foto: Palmar Huse

*Under denne iernPlade hviler de iordische levninger
af den welærværdige og wellærde
nu salige mand
Her Colbjøren Tostensen
Fordum Sognepræst til Sørums præstegjæld
Udi Nedre Rommeriges provstiie
Hvis liv
Begyndte af en god og ærlig herkomst
Den 24 augusti aar 1628
Endtes efter en Christelig Fræmdragelse
Den 20 october aar 1720
Efterat han havde oplevet
I en opbyggelig præstestand 62 aar
I en fornøielig ægttestand 59 aar
Med de ærdyderige hustruer
Den første Johanna Jacobsdatter Kraft i 12 aar
Og efter de aars enchemandssæde
Catharina Kjeldsdatter Stub i 47 aar
Sine graae haar
Førde han til graven i sin høie alders 93 aar
Sine børn og børnebørn
Saa han med glæde i et velsignet tal av 67
Med hvilche og alle Guds børn
Han haaber at samles
I de troendes glædelige
Opstandelse*

Anna Colbjørnsdatter – en av norgeshistoriens heltinner

Anna var født i 1665 eller 1667. Hun ble i 1682 gift med Jonas Ramus, som da var farens kapellan i Sørumsund.

I 1690 ble Jonas Ramus sogneprest i Norderhov, og Anna bodde fra da av på Norderhov prestegård. Da de flyttet til Norderhov, hadde Anna og Ramus fem barn, som alle var født på Norum i Sørumsund. Det følgende siterer jeg fra Store norske leksikon:

Når Anna Colbjørnsdatter minnes som en av norgeshistoriens få kvinnelige helter, skyldes det hennes befattning med det som ble hetende "Svenskelaget" på Norderhov prestegård 29.3.1716.

I mars 1716 var Christiania besatt av Karl 12's tropper. Under ledelse av general B. H. von Lütow hadde forsvaret tatt stilling på Gjellebekk i Lier, hvor et svensk angrep ble stanset. Karl 12 sendte en tropp med ca. 600 mann under ledelse av oberst Axel Löwen via Hadeland og Ringerike for å felle Lütow og Gjellebekk-stillingen i ryggen. Den svenske styrken ankom Norderhov henimot klokken ti om kvelden lørdag 28. mars. Presten var syk, giktbrudden og sengeliggende, så det ble Anna Colbjørnsdatter som tok imot obersten med følge.

Det er flere historier om hva som skjedde på prestegården og Annas rolle i det. Den populære versjonen er at hun trakterte svenskene så vel og rikelig at de nærmest ble kampudyktige. Hun skal også ha fått smuglet ut en melding til en norsk styrke, som var kommet til Stein i Hole. Klokken halv tre om natten angrep den norske styrken, og overrumplet svenskene fullstendig. Etter et par timer kom det forsterkning under oberst J. W. Øtken, som var kommet fra Gjellebekk, og den svenske styrken ble ettertrykkelig slått. 42 falne svensker og omkring 140 fanger oppgis etter trefningen. Resten flyktet tilbake til Christiania.

En undervurderer kanskje litt for mye hennes gjestfrie innsats hin kveld på prestegården. En mett, tilfreds og brennevinspåvirket fiende er mindre årvåken og kampvillig enn en som er sint og sulten. Nettopp i det ligger det en rimelig anerkjennelse av hennes patriotiske innsats, nemlig å gjøre fienden så sikker og trygg at han ikke var forberedt på fare.

Anna Colbjørnsdatter overlevde alle sine barn. Da hun døde 1736, omkring 70 år gammel, hadde hun 12 oldebarn. Sønnen Daniel overtok prestekallet etter

farens død i 1718. Fire år senere fikk han tilslaget da staten solgte alle sognets kirker på auksjon. Han døde 1727, og Anna Colbjørnsdatter arvet sønnen. Hun ble da eier av alle kirkene på Ringerike, og satt med dem til hun døde.

Ekteparets balsamerte legemer finnes i krypten under Norderhov kirke, hvor de to kunne beskues under glasslokk inntil 1960-årene, da krypten ble stengt for publikum.

Det er kanskje flere av Sørums-Speilets lesere som har sett Anna Colbjørnsdatters balsamerte legeme. Sjøl var jeg på skoletur til Hønefoss og Ringerike i 1954, og da besøkte vi Norderhov kirke, og fikk se de balsamerte likene.

Annas halvbrødre Hans og Peder Colbjørnsen har også fått et ettermæle som helter under krigen mot Karl XII. I det følgende tar jeg inn noen sitater fra Norsk biografisk leksikon:

Hans Colbjørnsen var trelasthandler og en av de rikeste menn i Fredrikshald. Både Hans og broren Peder bosatte seg tidlig i Fredrikshald, hvor de ble tatt inn i firmaet til den rike morbroren, assistensråd Niels Stub. Men brødrene drev også selvstendige forretninger i trelast, som de til dels utførte på egne skip. Gjennom arv og dyktig kjøpmannskap kom Hans Colbjørnsen etter hvert i besittelse av betydelige midler, og han ble en av Fredrikshalds rikeste menn. Han eide to større gårder i byen, eiendommen Eskeviken sør for Fredrikshald, og flere gårdsbruk og skoger ellers i landet.

Under svenskenes angrep på Fredrikshald i 1716 deltok brødrene Colbjørnsen energisk med å trygge byens forsvar. De opprettet et frikompani, og ble selve sjelen i arbeidet med å bygge befestninger og sørge for vakthold av byen. De sendte speidere ut som fulgte fiendens bevegelser. Meldinger om dette ble gitt til København, og det gav støtet til at Tordenskjold ble sendt ut på den ekspedisjonen langs kysten av Bohuslän, som endte med slaget i Dynekilen.

Under innfallet i Norge hadde svenskene slått en bro over Svinesund. Dette var angripernes eneste forbindelse med hjemlandet, og det var derfor av stor viktighet for nordmennene å få den ødelagt. Brødrene Colbjørnsen fikk da bygd den navngjetne "Defensionsprammen" - et underlig fartøy - et slags flytende blokkhus bestykket med seks kanoner. Mannskapet om bord på prammen besto av det frivillige korps, og en del av borgerkompaniet i byen. Hundre soldater i båter var også med på ekspedisjonen, de skulle

storme broen etter at kanonene var avfyrt. Sterk strøm i sundet og andre uheldige forhold førte imidlertid til at foretaket mislyktes.

Da borgerne stakk byen i brann, måtte fienden trekke seg ut gjennom flammehavet. Blant fangene de tok med seg var Hans Colbjørnsen. I den ville tummelen på bybroen lot han som om han var truffet av et skudd, og styrtet i elven. Han svømte under et bolverk, der han holdt seg gjemt til faren var over. Deretter reddet han seg hjem til gården sin i utkanten av byen. Under denne dristige flukten ble han hardt skadet, og bar mén av det resten av livet.

Etter svenskenes angrep drog Hans Colbjørnsen og Jens Munch til København, og bad kongen om hjelp til å få bygd Fredrikshald opp igjen. Allerede samme år ble det skrevet ut en ekstraskatt i Danmark og deler av Norge til dette formål.

Hans Colbjørnsen arbeidet også ivrig for forsvaret av Fredrikshald 1718. Som påskjønnelse for sin innsats gjennom krigen fikk han 1717 tittelen kaptein, 1733 forfremmet Christian 6 ham til oberstløytnant, og 1749 ble han av Frederik 5 hedret med graden oberst.

Peder Colbjørnsen er sammen med broren Hans, blitt stående som selve inkarnasjonen av det mot, den offervilje og det fedrelandssinn man forbinder med det tapre forsvaret av Fredrikshald i 1716 og 1718, og som gav gjenklang i tvillingrikene.

I likhet med sin bror Hans flyttet han som ganske ung til Fredrikshald, der han kom inn i firmaet til sin morbror, assistensråd Niels Stub, og var behjelpelig med å bestyre onkelens store trelastforretning og mange eiendommer. Ved testament av 1715 innsatte Stub sin søstersønn Peder som arving til mesteparten av sin store formue og betydelige jordegods, bl.a. Lundestad herregård i Berg og Veden i Tistedal med 14 underliggende bondegårder og mange sagbruk.

Peder Colbjørnsen organiserte og ledet den sivile motstandskampen under svenskenes angrep i 1716 og 1718. Han var sjef for stadskompaniet, og opprettet et frikorps bestående av byfolk og sagbruksarbeidere fra Tistedal, som han lønnet av egen lomme. Disse uforferdede patriotene drev spionvirksomhet i Sverige, og ble også involvert i trefninger med fienden. Av de mange bragder Peder Colbjørnsen og hans frivillige utførte, kan nevnes et tokt over Iddefjorden til Lommelund i Sverige, der de overrumplet en svensk vaktbesetning på 24 mann og tok samtlige til fange. I tillegg kom Colbjørnsen tilbake med et krigsbytte på bl.a. 106 hester.

Det var ikke bare stridslyst og mot som kjennetegnet Peder Colbjørnsen. En utpreget forretningsmann gjorde ham også til Fredrikshalds fremste kjøpmann. Men hans privatliv stod i grell kontrast til denne stråleglansen. Hans ekteskap med den purunge Hilleborg Dund ble svært ulykkelig. Hun forfalt til drukkenskap, og var sin mann utro. Hun satte også over styr hans midler, og truet ham på livet. Etter bare ni års samliv lot han seg skille fra henne. Disse ulykkelige forhold bidrog – etter Peder Colbjørnsens egne ord – til å legge ham i graven før tiden. Han døde barnløs, bare 55 år gammel.

Kilder til denne artikkelen:

Sørum herred, bind 1

Sørum bygdebok, bind 2

Store norske leksikon . Norsk biografisk leksikon

Asbjørn Langeland

NAVNEFORMER I SØRUMS- MÅLET

For en generasjon eller to siden snakket de fleste på Romerike en dialekt som skilte dem klart fra folk i tilgrensende områder som Hadeland, Follo eller Østfold. De som hadde øre for nyanser, kunne også høre forskjell på dialekten fra bygd til bygd på Romerike.

I dag kan en fortsatt høre folk som bruker romeriksdialekt, men det er særlig eldre personer som bruker den tradisjonelle dialekten i dag, og helst finner man dem blant bønder og andre yrkesgrupper som har hatt sitt daglige arbeid i bygda. Hvis en f.eks. tar en tur til Felleskjøpet, vil en ofte høre folk som snakker tradisjonell romeriksdialekt.

De fleste yngre mennesker snakker i dag en form for østlandsdialekt, som er felles for et stort område. Men enkelte distriktvis særtrekk finnes fortsatt, og en kan høre betydelig forskjell mellom dem som bruker denne østlandsdialekten, og dem som snakker et rent normalisert bokmål.

Alle språk er i stadig forandring, og det har ingen hensikt å forsøke å få folk som har «modernisert» språket sitt, til å gjenoppta en dialekt som er i ferd med å forsvinne. Men det gamle Sørums-målet har visse særtrekk, særlig knyttet til stedsnavn, som jeg synes vi kan gjøre en innsats for å bevare.

Fjell eller ås? Da jeg flyttet til Romerike (Gjerdrum) for snart 50 år siden, la jeg merke til at han som vi

leide hus av, snakket om fjellet når han snakket om allmenninga. Han sa at han hadde ungdyra på beite i fjellet. Snart oppdaget jeg at alle åsene i Gjerdrum hadde fjellnavn, Vardefjellet (uttales Valfjellet), Brådalsfjellet, o.s.v. Etter et par år flyttet vi til Frogner, og her hadde også åsene fjellnavn: Heksebergfjellet, Vilbergsfjellet, Aussenfjellet, Hauglifjellet (i Skedsmo) og Størsrudfjellet. Lengre østover i Sørumsnes har det også vært vanlig å kalle en del åser for fjell, f. eks. Egnerfjellet, men når en kommer så langt øst som til Glomma, er det slutt på fjellnavna. Jeg har snakket med folk fra Midtbygda som sier at ordet fjell var mer brukt før. Også i Ullensaker bruker de fjellnavn på åsene sine, Borgenfjellet, Kopperudfjellet m.fl., og til dels gjør de det i Nannestad. I andre bygder på Romerike ser ikke dette ut til å være vanlig, og ellers i landet er ordet fjell stort sett forbeholdt de områdene som ligger nær tregrensa eller over den.

Å kalle åsene for fjell er et gammelt særtrekk ved målet i deler av Sørumsnes og nabobygdene, som vi bør holde på. Når vi har fått boligområder i Frogner og Vesterskaun som heter Heksebergåsen og Lunderåsen, så er ikke disse navna i samsvar med den tradisjonelle dialekten i området, men heldigvis er den lokale navneskikken bevart i Vardefjellet.

Preposisjonene på og i. Det ser ut til å bli et økende problem å vite hva som er riktig bruk av på og i foran stedsnavn. Egentlig har vel ikke dette bare med våre lokale dialekter å gjøre, men etter hvert som dialektbruken forsvinner, ser det også ut til at folk blir mer usikre på hvilken preposisjon de skal bruke foran stedsnavn. I Sørumsnes er dette særlig tydelig i forbindelse med stedet og bygda Frogner. Både i kommunale saksdokumenter og i lokalavisene kan en ofte se på Frogner, der det burde stått i Frogner. Tretjerdalsvegen på Frogner eller Vardefjellet på Frogner er en type feil som en ofte ser.

På Frogner i gamle dager

Regelen her er nokså enkel: Preposisjonen på bruker en når en snakker om en gård eller et sted, mens en bruker i når en snakker om ei hel bygd eller

et sogn. Frogner kirke ligger på gården Frogner i Frogner sogn. Vi har to stasjoner i Frogner, Lindeberg og Frogner, og når en snakker om dem, heter det på Lindeberg og på Frogner. Sentrumsbebyggelsen rundt Frogner stasjon er utviklet på gården Frogners grunn, og stedet skal omtales som på Frogner, men når vi kommer til steder utenfor sentrum, er vi i Frogner.

Den samme regelen gjelder ved stedsnavnet Sørumsnes. Sørumsnes kirke ligger på gården Sørumsnes, og området rundt kirka skal derfor omtales som på Sørumsnes. Men når vi omtaler bygda, sognet eller kommunen, sier vi i Sørumsnes.

Like lett er det ikke når en snakker om gårder som er, eller har vært, underbruk til en annen gård. Da må en kjenne de tradisjonelle uttrykksformene for å bruke i og på riktig, men også her er det noen hovedregler som ikke er spesielt knyttet til den lokale dialekten. De gamle gårdsnavna fra middelalderen eller tidligere står gjerne i ubestemt form, og preposisjonen er på (på Berg, på Gran, på Foss o.s.v.). Når de gamle gårdene ble delt opp i flere bruk, så har det vært tradisjon å bruke i foran navnet på underbruka, i Nordgarden, i Vestigarden, i Haugen, i Ødegarden (Øgar'n), i Bråten o.s.v. Generelt kan en si at når et gårdsnavn står i ubestemt form, skal preposisjonen være på, mens navn i bestemt form gjerne får preposisjonen i. Men her finnes det unntak, som på Lunnermoen og på Bjerkemoen m.fl.

En del gårder var opprinnelig husmannsplasser eller underbruk, og for disse er preposisjonen i beholdt, i Sagen, i Tangerud, i Ulverud m.fl. Hva som er korrekt preposisjon ved navn som ender på rud, kan en ikke vite uten å kjenne bygdedialekten, for noen skal ha i, mens andre skal ha på foran navnet. Bruken av preposisjon ved gårdsnavnet Sagen er ellers et godt eksempel på hvor innfløkt dette kan være. Det heter jo at en er på saga og skjærer tømmer, mens gården som har fått navn etter et sted der det tidligere var sag, omtales som i Sagen. Han arbeidet på saga i Sagen. Steder og tettbebyggelser skal gjerne ha preposisjonen på, som på Sørumsand, på Lunnermoen, på Rånåsfoss, på Lindeberg o.s.v. Men det heter i Lørenfallet, eller Lørifallet, som er den gamle bygdeuttalen. Før raset gikk i 1794, lå gården Løren (Løri) på dette stedet, da het det på Løri. Rasområdet Lørifallet ble en del av Løri, og fikk derfor preposisjonen i.

Jeg tar også med gården Bingen som et eksempel på gårder der preposisjonen er i. Bingen er en gammel stor gård, og en skulle kanskje tro at det het på Bingen, Men navnet står i bestemt form, og det heter da i Bingen.

Gardsnavn som ender på en

Når en møter endelsen en i et gårdsnavn, kan endelsen enten bety at navnet står i bestemt form (Haugen), eller det kan bety at navnet i gamle dager endte på vin, som betyr naturlig eng eller grasmark (Yssen). Gardsnavn med endelsen vin er meget gamle, kanskje 12-1500 år eller eldre. Noen av dem har beholdt vin-endelsen som Granvin og Hovin, mens de fleste i dag skrives med en eller i som endelse. I Sørums herred har vi fem gårdsnavn som opprinnelig hadde endelse på vin: Yssi, Hønsi, Løri, Borgen og Kvevli.

De fire gårdsnavna som jeg ovenfor har skrevet med i-endelse, ble alle uttalt på denne måten i det tradisjonelle bygdemålet, mens Borgen ble uttalt Børje. I Sørums herred har det vært vanlig å skrive Yssen, Hønsen og Løren, mens en har uttalt navnene som Yssi, Hønsi og Løri. Skrivemåten med endelse en i stedet for i, er en arv etter de danskspråklige embetsmennene. Vi finner den også igjen i kvinne-navn som Mari, Eli og Kari som ble skrevet Maren, Elen og Karen.

Hvordan man skriver de gamle gårdsnavna med vin-endelse varierer fra bygd til bygd. Her på Romerike har en-endelsen stor utbredelse, men med mange unntak, særlig i Gjerdrum og Nannestad. I det gamle Aker, nå Oslo, er en-endelsen gjennomført både i skrift og tale, Sinsen, Grefsen, Bjølsen o.s.v. Men i Asker og Bærum er endelsen i gjennomført, Bondi, Skui, Ringi, Ståvi og mange flere.

Hvis man vil bevare det tradisjonelle romeriksmålet i gårdsnavna, bør en holde seg til i-endelse i de navna som opprinnelig hadde vin som siste ledd. Men det er vel urealistisk å vente at en innarbeidet form som Lørenfallet skal bli skiftet ut med Lørifallet. Et krav bør en imidlertid kunne stille, og det er at betoningen i navna blir riktig. I norsk kan vi skille ord fra hverandre ved å gi dem forskjellig betoning, f.eks. bøkker og bønder. Tar vi for oss noen navn som ender på en, så hører vi stor forskjell på rytmen eller betoningen i navn som Sinsen og Grefsen på den ene side, og Hansen og Olsen på den andre. Alle gamle vin-navn skal ha betoning som Sinsen og Bjølsen, ikke som Hansen og Jensen. Dette gjelder også Borgen, som ikke er bestemt form av ordet borg, men opprinnelig Borgvin.

I «den gamle bygdeboka», Sørums herred, bind 2, er det en artikkel om målet i Sørums herred skrevet av Sigurd Kolsrud. Denne artikkelen finnes også som særtrykk, og kan kjøpes fra Blaker og Sørums herredshistorielag.

Asbjørn Langeland

NOEN HISTORISKE GLIMT FRA KVEVLI-KROKEN

Kvevli ligger sør i Blaker, mellom Mork og Skugstad, og i gamle dager var det ei grend med mye liv og virksomhet. Her fortsetter fortellingen om livet i Kvevli-kroken.

Kariåsen og Bikkjeberja

Like overfor gårdene er det to fjellrygger. Den ene kalles Kariåsen, den andre Bikkjeberja. Hvordan disse navnene har oppstått, har jeg ikke funnet opplysninger om. Et sted der oppe ble kalt «Hattetakertomta», og her er det funnet merkekritt og annen redskap. Men det er også ukjent hvem som i sin tid har drevet den virksomheten.

På toppen av Bikkjeberja stod det en gang ei sag. Den ble startet opp i 1927, da fem naboer slo seg sammen og bygde den. Det var ei sag med enkel spindel, dvs. ett blad i drift. Drivkraft var en ensylindret bensinmotor som var produsert av Øveråsen motorfabrikk på Gjøvik, og het «Trygg». Den hadde to store svinghjul, ett på hver side, som hjalp til med å holde jevn fart. Motoren ble startet ved at to-tre mann dro i den lange drivreima.

Saga var først og fremst beregnet for skur til eget bruk, men det ble også utført mye leieskur. I følge en gammel protokoll ble det i 1946 skåret ca. 145 tylfter, dvs. 17-1800 stokker.

Siste driftsår var 1960. Dermed var enda en virksomhet ved Kvevli borte. Både lyden og lukta fra saga gjorde noe med stemningen i grenda. Nyskjært plank lukter godt, og lyden av saga var et sikkert vårtegn.

Skogsdrift

Det var alltid virksomhet i skogen som hørte til

gårdene. Herfra kom tømmeret og veden folk trengte. Det foregikk noe i skogen året rundt, det skulle blinkes og måles, hogges og kjøres. Mye av kjøringa foregikk på vinterføre med hest og geitedoning. Å bruke skogen som rekreasjon i fritida var nok ukjent for forfedrene våre. «Fritid» var vel også et ukjent begrep! I skogen var det hardt og slitsomt arbeid som foregikk, men på godværsdager kunne det nok være trivelig, og hesten var godt selskap.

Inne i skogen, ca tre km syd-vest, ligger Kvevlisetra. For en del år tilbake var det enda tydelige merker etter pilarene til seterhuset. Det finnes dessverre ingen opplysninger i gamle papirer om når setra var i drift, og hvem som eide og brukte den. Går vi ca. to km videre oppover, finner vi Igletjernmosen ved Igletjern. Myra tilhører Kvevli lille.

Torvstrølag. I 1927 startet åtte bønder et torvstrølag, fire av disse var fra Kvevligårdene. Driften ble satt i gang samme år, og det ble tatt opp mellom 300 og 400 m³ hvert år fram til 1940, som ble det siste driftsåret.

Det var Karl Martinsen Fjeld og kona Hedda som hadde jobben med å stikke ut torv her det meste av tiden. De bodde i ei lita hytte her oppe hele uka om sommeren, av og til ble de der i helga også.

Familien på Kvevli nordre (Enga) hadde mye med Karl og Hedda å gjøre, og de fortalte at de ofte gikk dit på søndagen hvis de to ikke hadde kommet ned til bygda. Da hadde de med seg kjeler med middagsmat, nybakt brød og kringle, slik at disse som «lå på Igletjern» fikk litt ferskmat. Det var trivelige turer, som ungene gjerne ville være med på. Karl og Hedda satte sånn pris på besøket, så det ble mye prat og hygge og moro.

I 1933 var lønnen for å stikke ut torva, få den stablet opp til tørk, og bære tørr torv inn i husa på mosen, 1 krone/m³. Den prisen sto ved lag til 1940. Det ble altså mellom 300-400 kr. for en sommers arbeid. Eierne av mosen, Kristian Kvevli, fikk 2 øre pr. m³ som var blitt tatt opp, dvs. 7-8 kr. i året.

Torva ble kjørt hjem på vinterføre i ei stor sprinkelkasse på en geitedoning. Så ble den revet opp, og egnet seg ypperlig som strø for husdyr. Torvstrø hadde god evne til å trekke til seg fuktighet, så den holdt binger og båser tørre og fine.

Furua - midt i Blaker

Fra tunet på «Enga», som nå altså heter Kvevli nordre, har en god utsikt til ei gammel, stor og vakker furu, som er et slags landemerke på Kvevli. Den står på delet mellom to av Kvevli-gårdene, Arstun og Øststun.

Den har stått der uforandret så lenge jeg kan huske, og det ser ut som den trives med dyrket jord på alle kanter. De gamle sa at denne furua stod midt i Blaker. Rent geografisk mangler det nok mye på det, men de hadde faktisk en grunn for å si det. Hvis en tenker på hvordan skolekretsene var inndelt før krigen, stemmer det ganske godt.

Den gangen tilhørte Nebbenes Fossum, Kjølstad hørte til Fjuk, Skugstad til Svarstad og Kvevli til Mork krets, og hvis en da var litt «snill», var det den gangen ikke mange meterne om å gjøre før alle fire kretser møttes ved denne furua. Så ut fra dette hadde de gamle på en måte rett!

Kvevli nordre er den yngste av gårdene, den består av noe jord fra Kvevli store (Enga) og noe fra Skugstad (Ønsrud). **Even Fagermoen** fra Setskog kjøpte dette i 1895, og slo seg ned her sammen med kona Selma. Foruten å drive gården, var han en kjent predikant som reiste mye rundt på Romerike og holdt møter.

Karl Martinsen, han som skar torv på Igletjern, fikk bygge seg hus på eiendommen. Dette stedet kalte han Evenrud etter Even, sin gode venn. Karl var også en flittig taler på religiøse møter, men han holdt seg til nærmiljøet. Even var en stillferdig og lun mann, og prekte mest om Guds nåde og kjærlighet, mens Karl kunne nok være litt mer av en «svovelpredikant».

Den kristne troen deres sprang ut fra den lavkirkelige lekmannsbevegelsen, der synd og frelse er sentrale begreper. De var skjønt enige om det grunnleggende, men hadde forskjellig personlighet. Begge sang og spilte gitar, og det var alltid mye sang og musikk hos familien Fagermoen, der det etterhvert ble ni barn.

Selma og Even Fagermoen (bildene) grunnla en aktiv misjonsforening i grenda, og ettersom barna vokste opp, ble det også stiftet en ungdomsforening.

Møtene ble ofte holdt hjemme hos Fagermoen, men det var også mange møter rundt omkring i grenda hjemme hos de andre medlemmene. Om sommeren

ble det arrangert store stevner på gården, der det kom folk fra foreninger i nabobygdene.

Møter og sosiale sammenkomster

I tillegg til å være en samling om Guds ord, som Selma og Even ville ha sagt det, var disse møtene og samlingene også kjærkomne sosiale sammenkomster for både barn og voksne. Det var alltid kaffepause med smørbrød og kaker, da praten gikk om løst og fast. Så var det mye sang og musikk. Det var til og med et lite musikklag i grenda, som var aktivt til langt ut på 60-tallet. Her var Martha Bjørnstad, Sigrid Braaten, Klara Rindal, Solveig Fagermoen og Agnes Fagermoen med. Disse damene sang flerstemt og spilte gitar, åndelige sanger med alvorlig innhold, men glade melodier.

Misjonsstevne på Kvevli nordre ca.1908

Misjonsforeningen ble senere ledet av Aslak Fagermoen i mange år, og bestod til ca 1970. Det kom ofte predikanter som bodde noen dager på gården og talte på møtene, ellers tok Aslak og Karl seg av det.

Strengt - men mye moro

Det var en pietistisk og ganske streng kristendom de holdt seg til på «Enga», og det kan nok hende at mange så på tilhengerne av den som «hengehoder». Men selv om f.eks. alkohol, dans og kortspill var uønsket, var det slett ikke forbudt å ha det morsomt på andre måter! Marit Haagenrud, det eldste av barnebarna til Selma og Even, var mye på Kvevli som jente. Hun forteller at det var mye humor og latter der i huset. Hun vokste opp med unge tanter og onkler rundt seg, og syntes det var stas å komme til Kvevli, der det alltid var liv og moro.

Om sommeren holdt guttene på med friidrett. De løp om kapp, og hadde laget høydestativ og lengdegrop. Dette ble flittig brukt om kveldene når dagens plikter var gjort, og de måtte være energiske som ikke var utslitt etter det harde arbeidet ute på jordene og i fjøs og stall!

All denne aktiviteten kulminerte med «Fagermøstesterskapet». Da ble det konkurranse på alvor, og den var nok ekstra hard brødrene i mellom. Men det kom også gutter fra gårder og hus ellers på Kvevli.

Hva med jentene? Nei, de var bare tilskuere og heia-gjeng. Marit forteller at det aldri var noe snakk om at de skulle være med på å konkurrere, selv om de sikkert også kunne løpe fort og hoppe høyt. Det var aldri noen av jentene som kom på å spørre om å være med engang!

Den første telefonsentralen

På Kvevli nordre kom den første telefonsentralen, og den dekket hele Mork krets. På slutten hadde sentralen 34 abonnenter som var nummerert fra 1 og utover. Fram til 1949 ble den betjent av familien her, og det var ofte en sur plikt å være den som måtte være hjemme og passe sentralen, når de andre dro av sted på noe hyggelig. Denne jobben gikk på omgang blant alle i huset. Men det var en ekstrainntekt som kom godt med, og alle skjønnte at det var viktig at sentralen var åpen så det gikk an å få tak i doktor eller få meldt brann natters tid.

Sentralen ble så flyttet til Nyheim, der Klara Rindal var bestyrer fram til nedleggelsen den 14. april 1965. Abonnentene ble da overført til Blaker sentral, som lå i kirkebakken. Den ble for øvrig bestyrt av Sigrid Lang, et av de ni barna hos Fagermoen, så hun hadde ikke tatt skrekken av dette å måtte være tilgjengelig døgnet rundt!

Når vi skulle ringe til noen den gangen, forlangte vi bare navnet på den vi søkte, det var aldri spørsmål om nummer. Vi tok for gitt at den som passet sentralen hadde nummerne i hodet. Skulle vi videre ut i den store verden, og måtte ringe rikstelefon, måtte vi be om å få Blaker, hovedsentralen i bygda, så ble samtalen ordnet derfra.

Åa - Smalberja, Bogen, Vaskeberjet, Patmos

Åa går langs mange av jordene som hører til Kvevli nordre fra grensa mot Mo. Så har Øststun Kvevli en bit «strandlinje, og til slutt Arstun, ned til brua ved hovedvegen. Ofte har ungene og noen voksne også, gått ned for å prøve fiskelykken, men så mye matfisk har det ikke vært å få. Det ble nok ofte bare mort. Men det har kommet både gjedde, abbor og ørret på kroken her nede, så det kan være spennende å vente på om det biter!

Åa har fått forskjellige navn etter hvert som den renner nedover mot brua. Ved delet mot Mo kalles det «Smalberja», her er det bratt ned, og elveleiet er

trangt. Så vider den seg veldig ut før den gjør en sving, denne delen heter «Bogen». Så er den ganske smal igjen, men rett nedenfor Enga er det et lite svaberg som stikker ut, og det heter «Vaskeberjet». Det forteller noe om hvor tungvint det var å vaske klær i gamle dager, men også om hvordan folk utnyttet de mulighetene som fantes. Hit tok de altså klesvaska for å skylle tøyet i elva.

Rett bortenfor deler Åa seg i to løp, slik at det dannes ei lita øy. Even Fagermoen satte navn på den, etter ei øy i Egeerhavet som er omtalt i Bibelen, nemlig «Patmos».

Vår og høst går elva stri på begge sider, men om sommeren kan en gå tørrskodd over til øya. Her er det idyllisk med hvitveis og hegg om våren. Om sommeren kommer det prestekrager og store blåklokker, og det er flere fine svaberg der en kan ligge og sole seg.

På siden som vender mot Skugstad-jordene, er det en ganske stor kulp, og her var det fint å bade. Mange unger fra Kveli tok sine første svømmetak ved Patmos, og i mange år var det en yndet badeplass.

Da jeg lærte å svømme der nede, brukte vi to trekubber med ei reim i mellom som svømmebelte, seinere kom det ordentlige svømmebelter av kork, som ble veldig tunge når de ble våte. Etter hvert brukte ungene baderinger av plast.

Hjelpemidlene endret seg for de generasjonene av Kveli-unger som hadde Patmoskulpen som øvingsbasseng, men like moro var det. Det var deilig å kjøle seg ned her i slåttonna, men aller morsomst var det jo når det kom mange barn og ungdommer om kveldene eller om søndagene for å bade og kose seg. Da var det liv nede på Patmos!

St. Hans på Patmos

Ofte ble det feiret St. Hans her nede, og det ble tent bål og stekt pølser andre fine sommerkvelder også. Dessverre er elva nå så forurenset at det ikke er særlig fristende å bade der lenger. Dessuten har folk biler og kan kjøre for å finne bedre badeplasser. Men Patmos har gitt mange mennesker gode sommerminner gjennom lang tid!

Krepsing. Om det er forurensning, villmink eller krepsepest som har gjort ende på krepsen i Åa, er ikke godt å si. Borte er den i hvert fall, og det var mye av den helt fram til begynnelsen av 70-tallet. Krepsing var en spennende aktivitet, legge ut hover og kuber, gjerne med kjøtt av gamle høner som åte, og så gå å «vekja» for å se om det hadde gått på kreps. Så måtte

en ta krepsene forsiktig over ryggen for å slippe dem ned i bøtta uten å bli kløpet.

Flere unger tjente seg litt lomme penger på å selge kreps til svenske oppkjøpere på 50- og 60-tallet. Ungene kunne være temmelig gjerrige med fangsten, så det var ikke lett for mødrene å få tatt av nok kreps til et lite krepselag i nærmiljøet.

Hyggestunder ved radioen

Fisking, krepsing og bading må jo sies å være fritidsaktiviteter, så kanskje var det litt fritid i gamle dager også? Innimellom var det jo tid til å ta en pause fra det daglige strevet, og etter krigen, da de fleste hadde fått radio, var det visse faste radioprogram som fikk trofaste lyttere.

Jeg har fått fortalt at her på Kveli var det noen damer som hver mandag klokken åtte om kvelden samlet seg hos hverandre for å høre på ønske-konserten. Kaffe og kaker var en selvfølge da, og så et hyggelig håndarbeid, for noe nyttig måtte jo gjøres. Men det var brodering av kaffeduker og slikt, ikke noe hverdagslig som f.eks. strømpestopping, for dette skulle være en skikkelig hyggestund!

Jeg har vært inne på hvordan ei slik lita grend hadde folk som behersket nesten alle slags håndverk og yrker. En behøvde sjelden dra langt for å utført noe.

Slakteren. La meg nå fortelle litt om slakteren. Han bodde i Moen, som hadde vært en plass under Myrvold, og het Karl Engen. Men før var det slik at når en drev med et yrke, ble det knyttet til navnet, så han ble alltid kalt «Ka'l slakter». Det var ikke et «kallenavn» i negativ forstand, det var slik det skulle være, alle visste hvem vi mente da, og «Karl» var jo et vanlig navn.

I unge år hadde han jobbet nede i mølla. En vinterdag skulle han hogge vekk is fra turbinen, og plutselig begynte den å gå! Han kom seg ikke unna, og det gikk så ille at han mistet det ene beinet. Det var ikke lett å få en protese den gangen. Men Karl slakter hadde en rund stokk som var festet til låret, og denne tok han seg fram med. Trass i handicapet var han mye rundt på gårdene og slaktet. Om høsten kunne han ha en stri tårn, for da skulle det jo slaktes overalt. Han trengte kanskje av og til litt ekstra hjelp, men det var imponerende hva han kunne greie sjøl. Det var virkelig en kar som fortjente en slakterdram!

Fotball. Før vi skal innom neste håndverker, stopper vi litt ved Saubråtan. Dette er et jorde som hørte til Myrvold. I 1945 og -46 fikk vi velvilligst lånt dette

jordet av Halvor Myrvold. Den tida var det mye ungdom i grenda, både fastboende og de som jobbet på gårdene, og derfor var det fint å ha et sted hvor vi kunne sparke fotball. «Sparke» er nok den rette betegnelsen på det vi holdt på med, det blir vel for drøyt å si «spille». Men moro var det!

Vi var av de heldige som hadde en ordentlig fotball, det var ingen selvfølge den gangen. Det var mye reparasjon husker jeg, både bøting, sying og pumping. Men det var noe som fulgte med, og idrettsgledden var på topp!

Vi kalte plassen «Råsunda». Det var nemlig på Råsunda stadion i Stockholm den første fotballkampen mellom Norge og Sverige etter krigen gikk av stabelen. Norge gikk på et forsmedelig tap, 10-0. Det hadde kanskje vært best å beholde navnet Saubråtán og glemme hele Sverige-kampen!

Skredder

Rett over vegen ved Saubråtán ligger skredderens hus, Nyheim. Betydningen av det navnet er ikke vanskelig å tolke. Det var nemlig vanlig at når ei tomt ble skylddelt fra en eiendom, fikk den et navn, ikke bare gårds- og bruksnummer, slik det vanligvis er i dag.

Nyheim er blitt nevnt tidligere, i forbindelse med telefonsentralen. Foreldrene til Klara (Engen) Rindal, Helga og Johan Engen, behersket begge sy- og skredderfaget. Johan skredder var for øvrig broren til Karl slakter.

Skomaker

Herfra går det en veg parallelt med storvegen, som blir kalt «Innleggen». Det første huset her heter Granli. I det gamle huset som stod der, bodde det en liten, artig kar som het Waldemar Gulbrandsen. Men siden han var en av stedets skomakere, ble han jo kalt Waldemar skomaker til daglig. Verkstedet sitt hadde han i annen etasje, der han reparerte sko og støvler.

Ellers var han opptatt av birøkt, og i den store hagen sin hadde han mange bikuber. Honningen var nok en kjærkommen inntekt. Waldemar var sterkt religiøs og holdt møter hjemme i stua. Sitteplassene var planker lagt oppå trekubber. Når han skulle ha møte, gikk han på butikken og lånte telefonen der og ringte rundt og fortalte at det skulle være «oppbyggelse», som han sa, og «du er hjertelig velkommen».

Han hadde en husholderske som het Karoline Larsrud, og jeg husker at hun før jul gikk rundt og solgte pinsebevegelsens julehefte «Den store glede».

Smed, snekker og frisør

Den neste som hadde sin virksomhet borte i samme «gata», var **Palmer Olstad** (bildet). Han var smed, og betydde mye for stedet, særlig bondenæringen.

Han hadde gått i smedlære på Skansen tidlig på 30-tallet og kunne sine saker. Etter skolegangen bygde han sin egen smie i skogkanten, og da han senere giftet seg, kjøpte han Granli etter Waldemar skomaker.

Smia bestod av to deler, selve smia med esse, ambolt og sveiseapparat med gassflasker. Her var også en arbeidsbenk med skrustikke og forskjellig verktoy, som tener av forskjellig slag, hammer, slegge og mye mer. Den andre delen var snekkerverksted. Her fantes bandsag, høvel, dreiebenk og ymse handverktøy. Fordi han hele tida drev alene, måtte han være både smed og snekker. Han lagde og reparerte all slags hesteredskap, som vogner av alle slag, kjerrer, sleder og tømmerdoninger, som bestod av to deler, «bukken» foran og «geita» bak.

Ble håret til mannfolka for langt, ordnet Palmer det også. Da var det bare å gå til smia og få det klippet, en trengte ikke å bestille time. Da stoppet arbeidet, og vi gikk til snekkerverkstedet der han fant fram klippe-maskin, kam og saks. Jeg husker ikke betalingen, men han hadde en boks med en åpning i lokket, hvor det kanskje gikk ned en 25-øring.

En ting til må også nevnes, hans produksjon av sparkstøttinger. Bedre sparker fantes ikke! De var lette og gode, og sparker fra'n Palmer fantes nesten i hver familie på Kvevli.

Det var egentlig ikke den ting han ikke kunne trylle fram på ambolten sin. Det eneste han ikke befattet seg med, var å sko hester. Det var ingen faste åpnings-tider i smia, i hvert fall ikke i den første tida. Om kvelden kunne det komme folk innom bare for å prate. Men Palmer lot seg ikke hefte av det, han bare holdt på med sitt.

Men utover i 50-åra begynte det å skje forandringer i landbruket. Traktor med tilhørende redskap ble mer og mer vanlig, hesten som trekk-kraft var på veg ut. Dermed minket oppdragene i smia, og den ble lagt ned i 1952. Palmer fikk arbeid på Sørumsand Verksted, og der var han resten av sitt yrkesaktive liv.

Her var det fast arbeidstid og lovbestemt ferie, og i den forbindelse har jeg også et minne om Palmer:

I min oppvekst og ungdom var ikke «sommerferie» noe samtaleemne, og slett ikke i juli måned. På den tida var de fleste opptatt med slåttonn, enten de hadde mye eller lite jord. Hadde ikke folk høy selv, hjalp de andre. Kanskje var hjelpen betaling for en smågris de hadde fått om våren. Først var det noen uker med å hesje (henge graset til tørk). Det var tungt arbeid, noen av høyhengene virket uoverkommelig lange! Var det gråvær og regn, var graset tungt og leit å få opp på hesjetråden. Var det sol og varmt, gikk det lettere, men da ble det solbrente rygger og kleggbit. Når hesjingen var gjort, var det å håpe på godt vær, og så ble det høykjøring for å få alt i hus når det var blitt tørt. Derfor var det helt uaktuelt å ta en eneste fridag i juli!

Det var bare to i nabolaget som pleide å reise på ferie på 50-tallet, og det var Palmer Olstad og kona Ingeborg. De startet opp den lille, røde Forden, hengte på combi-campen og dro av gårde. Turen gikk ofte til Vestlandet. Når de kom tilbake etter en ukes tid, kunne de fortelle om fjorder og fjell og alt de hadde sett og opplevd.

- Ja, tenk om en kunne reise på ferie en gang, tenkte jeg. - Å nei, det ble nok aldri noe av, en måtte nok være her på Kvevli og henge høy!

Skomakeren på Klippen

Etter Granli kommer vi til det neste huset på Innleggen, her het det «Klippen». Det ligger på høyre side av veien, og huset er i dag mye ombygd og forandret av forskjellige eiere.

Men i min barndom bodde Hjalmar Snedkerud her, og han var også skomaker. Han hadde sin symaskin og alt sitt utstyr, som lester og lær, inne på kjøkkenet. Den gangen var det ikke bare å kjøpe nytt når noe ble slitt, og da var Hjalmar god å ha, han kunne reparere det meste. Nye halvsåler ble limt eller sydd på den brukte skoen. På støvlene ble sålen plagget på, dvs. at den ble festet på med små treplugger, som ble slått inn i rekker i ytterkant av sålen. Ofte kunne sømmen i overlæret ryke også, men for Hjalmar var heller ikke det noe problem. «Flekke på litt» var et vanlig uttrykk, da ble det lagt på litt lær på slitte steder under skoen. Hjalmar var ellers en stille og beskjeden kar, som bodde alene i det vesle huset sitt på Klippen.

Albert Hovind

Bildene i artikkelen har Albert Hovind skaffet.

Mer om livet i Kvevli-kroken kommer i neste nummer av Sørumspeilet.

MER OM SØRUM KOMMUNE - HVA HAR SKJEDD SIDEN 1995?

Aage V. Klevens artikkelserie om ordførere, kommunestyre, og de viktigste sakene i deres perioder, kommer i dette nummer fram til 2007.

KOMMUNESTYREPERIODEN 1995 - 1999

Med den nye kommuneloven fra 1992 ble funksjonstida for det nyvalgte kommunestyret endret fra 1. januar året etter valget fant sted, til umiddelbart etter valget i september 1995.

35 representanter, fordelt slik:

Det norske Arbeiderparti: Hans Marius Johnsen, Bjørn Anmarkrud, Terje Stigen, Berit Kjeldseth Arntzen, Eskil Johnsen, Barbro Jensen, May-Anne Nordby, Gerd Digerås, Knut Nicolaysen, Mona Olsen, Ågot Wiig Heramb, Toril Staldvik, Eystein Gaare, Harald Bjørk, Tove Irene Steen. **Sosialistisk Venstreparti:** Margaret Gundersen, Hildur Roll-Hansen **Høyre:** Berit Daae, Jan Erland Tønnesen, Hans Martin Presterud, Lars-Ole Jørgensen, Tove Kirsebom **Kristelig Folkeparti:** Ole Petter Tunskaug, Jan Bjørknes. **Senterpartiet:** Ivar Egeberg, Ola Brændjord, Steinar Mikkelsen, Kjellrun Ulven Woxen, Harald Stokstad, Håkon Svardal, Karin N. Hertenberg. **Fremskrittspartiet:** Arne-Rune Gjelsvik, Hans Frode Asmyhr, Yngve Fahre, Tor Slemdal.

Økonomiutvalget 1995 - 1999

med formannskapetets fullmakter iht. kommuneloven: Ivar Egeberg, Sp, Håkon Svardal, Sp, Lars-Ole Jørgensen, H, Arne-Rune Gjelsvik, FrP, Jan Bjørknes, KrF, Hans Marius Johnsen, Ap, Berit Kjeldseth Arntzen, Ap, Bjørn Anmarkrud, Ap, May-Anne Nordby, Ap.

Valg av ordfører og varaordfører 1995 - 1999

Følgende forslag til ordfører ble satt fram:

Ivar Egeberg og Hans Marius Johnsen.

Ivar Egeberg ble valgt til ordfører med 18 stemmer.

Hans Marius Johnsen fikk 17 stemmer.

Følgende forslag til varaordfører ble satt fram:

Lars-Ole Jørgensen og Bjørn Anmarkrud.

Lars-Ole Jørgensen ble valgt til varaordfører med 18

stemmer. Bjørn Anmarkrud fikk 17 stemmer.

Noen enkeltsaker:

✚ I desember 1995 i forbindelse med budsjett-behandlingen for 1996 ber kommunestyret om at kjøp av tomt til Frogner bo- og servicesenter gjennomføres. Romerike Boligbyggelag, Sørumbospareklubb for eldre samt evt. private entreprenører innbys til samarbeid med kommunen angående utbygging av boligdelen.

✚ I samme møtet og sak stiller kommunestyret seg positiv til Sørumsand Frie Misjonsforenings ønske om å erstatte det gamle bedehuset med et nytt på samme tomt. Kommunen skulle delta aktivt med å søke om offentlig delfinansiering av prosjektet. I denne sammenheng ble det tenkt på statlige midler til offentlige forsamlingshus tildelt via Akershus fylke.

✚ Fra 1. april 1996 ble det iverksatt en omfattende administrativ omorganisering i Sørumbokommune. Etatene ble fjernet og erstattet med innstillingsutvalg. Etatsjefene ble erstattet med seksjonsledere som ledet hver sin seksjon. Samtidig ble det innført en såkalt «politisk strek» mellom politisk og administrativ ledelse. Ordfører og de politiske lederne av innstillingsutvalgene fikk myndighet til å sette den politiske dagsorden. Den daglige kontakten med politikerne og administrasjon skulle gå mellom ordfører og rådmann.

✚ I juni 1996 vedtok kommunestyret å etablere musikk-skole fra 1. april 1997.

✚ I desember 1996 forplikter kommunestyret seg til å bidra til finansiering av Blaker skyteanlegg med kr. 223.000.

✚ I desember 1996 vedtar kommunestyret garanti-stillelse til Frognerhallen fordi «garantiansvaret er av særlig interesse for kommunen». Garantiansvaret gjelder for lån opptatt av Frogner I.L. stort kr. 1.700.000 over maks 20 år. Det ble også stilt en driftsgaranti på kr. 343.000 pr. år i 20 år.

✚ I februar 1997 vedtok Sørumbokommune å inngå en «forpliktende interkommunal innkjøpsordning» sammen med Fet, Enebakk, Gjerdrum, Nittedal og Rælingen kommuner. Sørumbokommune har

tilsetningsmyndighet og arbeidsgiveransvar for den daglige ledelse av innkjøpsordningen.

✚ I april 1997 vedtok kommunestyret reguleringsplan for Fjeldbo næringsområder.

✚ I juni 1997 under behandling av kommuneplan for Sørumbokommune 1998-2009 fattet kommunestyret vedtak på at «befolkningsvekst settes til i underkant av 1 % i gjennomsnittlig vekst pr. år i planperioden».

✚ I september 1997, ble følgende langsiktige mål vedtatt: «Befolkningsvekst er ikke et mål i seg selv, men skal tilpasses etablert service og infrastruktur på en slik måte at tjenestebehovet ikke får uheldige svingninger.» Det ble også vedtatt at boligprogrammet skulle revideres hvert år. I denne behandlingen «kan man foreta omprioriteringer innenfor hver skolekrets.»

✚ I sak 0001/98 vedtas Kommuneplanen for 1998-2009. Kommuneplanen inneholder delplan for Sørumsand, Blaker, Rånåsfoss, Fjuk/Hellne, Lundermoen, Lørenfallet, Frogner/Heksebergåsen (Vardefjellet) og Lindeberg.

✚ I september 1997 vedtar kommunestyret å finansiere bygging av 220 m² aktivitetshus i Frogner i tilknytning til Duevegen Borettslag. Kommunestyret aksepterte LHL Boligselskapets pris på kr. 3.060.000.

✚ I oktober 1997 vedtok kommunestyret at Sørumbokommune har intensjon om å etablere barns og ungdoms kommunestyre i Sørumbokommune fra 1998.

I november 1997 ble Ivar Egeberg innvilget inntil videre permisjon fra sitt verv som ordfører i Sørumbokommune for å tiltre som statssekretær i kulturdepartementet under statsråd Anne Enger Lahnstein. Lars-Ole Jørgensen trer inn som ordfører, Ivar Egeberg trer inn som varaordfører. I desember 1997 ble Ola Brændjord valgt som varaordfører.

Noen enkeltsaker:

✚ I behandlingen av «Handlingsplan for pleie-, rehabiliterings- og omsorgstjenestene i Sørumbokommune 1998-2009 vedtok kommunestyret i januar 1998 bl.a. at driften ved Blaker Aldersheim og Sørvald Alderspensjonat opprettholdes inntil nye tilbud er etablert, at det skulle bygges nye omsorgsboliger for senil demente til erstatning for Fjuk omsorgsboliger, og at man ville bygge ut et nødvendig antall bofelleskap geografisk fordelt i kommunen.

✚ I februar 1998 vedtar kommunestyret at Sørumbokommune inngår i «Modellkommuneforsøk» i samarbeid med Norsk Kommuneforbund og Sørumbokommunale Forening.

✚ I mars 1998 vedtok kommunestyret at ordfører-
vervets størrelse og godtgjørelse i Lars-Ole Jørgensens
funksjonsperiode som ordfører fastsettes til 90 % av
hel stilling. Det ble videre vedtatt at varaordføreren
gjør tjeneste i de resterende 10 % av stillings-
hjemmelen, og tilstås godtgjørelsen for dette i tillegg
til varaordføreren ordinære godtgjørelse.

**Ivar Egebergs permisjonsperiode er over i juni 1998,
og han vender tilbake som ordfører. Lars-Ole
Jørgensen vender tilbake som varaordfører.**
Ola Brændjord blir 1. varamedlem i økonomiutvalget.

Noen enkeltsaker:

✚ I oktober 1998 tilsettes Rannveig Eidet som ny
rådmann.

✚ Under behandling av Handlingsplan med økonomi-
plan 1999-2002 vedtok kommunestyret i des. 1998
bygging av helsebygg i tilknytning til omsorgsboliger
på Frogner. Bygging av omsorgsboliger i privat regi
vedtas også, f. eks. av LHL i Duevegen på Frogner.
Videre vedtas at Tertitten innvilges driftstilskudd
sammen med fylket og Aurskog-Høland kommune,
for lønn til vedlikeholdsbestyrer i fast stilling.

✚ I juni 1999 vedtok kommunestyret å være positiv til
videre forhandlinger om etablering av endelig avtale
med, og tilknytning til, RA 2.

✚ I samme møte ble det vedtatt at for omsorgs-
boligene på nivå 2 i Blaker, på Frogner og ved
sykehjemmet velges privat eid andelsleilighet som
eierform.

✚ Fortsatt under samme møte ble det vedtatt å sende
brev med anmodning om navneskifte fra Bingenbåten
til Sørumbåten til Sjøfartsmuseet. (Repr Gjelsvik satte
på vegne av FrP fram et alternativt forslag: Stokkens
navn er Sørumbåten. Forslaget fikk 4 stemmer).

✚ I sept. 1999 ble det vedtatt at Sørumsykehjem
bygges ut med kjøkken, spiserom/kjøkken, rehabi-
liseringsavdeling med terapibasseng og 6 sykehjems-
plasser, utvidelse av vaskeri og flytting av kapell/
morsrom, forutsatt at kommunen innvilges maksimalt
oppstartings- og kompensasjonstilskudd for 6
sykehjemsplasser.

✚ I samme møtet ble det vedtatt salg av boligområdet
SØR 8 (Vestby) til ØIE, som skulle utarbeide
reguleringsplan. Det ble også vedtatt reguleringsplan
for «Heksebergåsen Nord» (Vardefjellet). Minst 70 %
av tomtene skulle selges som eneboligtomter.

KOMMUNESTYREPERIODEN 1999 - 2003

35 representanter, fordelt slik:

Det norske Arbeiderparti: Tove Irene Steen, Toril Staldvik, Bjørn Anmarkrud, Berit Kjeldseth Arntzen, Terje Stigen, Hans Marius Johnsen, Shahla Hirsai, Kjell Hermann, Dag Vidar Bautz, Olaf Kåre Grimstad, Linn Eugenie Holen, Knut Oskar Nilsen, Eystein Gaare.

Sosialistisk Venstreparti: Hildur Roll-Hansen, Gunnar Halvorsen Smith, Solvor Eckstrøm.

Senterpartiet: Ivar Magne Egeberg, Ole Sigurd Brændjord, Mari Hilde Aasgaard, Harald Stokstad. **Kristelig Folkeparti:** Øyvind Fredrik Berger, Kirsten Remmen, Inger Anita Eggum. **Høyre:** Lars-Ole Jørgensen, Kari Åskaug, Jonas Olof Molander, Elisabeth Sinding, Jan Erland Tønnesen, John Bjarne Moe. **Fremskrittspartiet:** Hans Frode Kielland Asmyhr, Ellen Due Bøhler, Jarle Otto Damborsky, Arne-Rune Gjelsvik, Tor Slemdal, Jon Fredrik Olstad.

Valg av økonomiutvalg 1999 - 2003

9 medlemmer med varamedlemmer:

Hans Marius Johnsen, Ap, Ivar Egeberg, Sp, Berit Kjeldseth Arntzen, Ap, Terje Stigen, Ap, Toril Staldvik, Ap, Øyvind Berger, KrF, Lars-Ole Jørgensen, H, Kari Årskaug, H, Arne-Rune Gjelsvik, FrP.
(Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV hadde fellesliste)

Valg av ordfører og varaordfører 1999 - 2003

Til valg av ordfører ble følgende forslag satt fram:

Lars-Ole Jørgensen og Hans Marius Johnsen
Hans Marius Johnsen ble valgt til ordfører med 23 stemmer. Jørgensen fikk 12 stemmer.

Til valg av varaordfører ble følgende forslag satt fram:
Arne-Rune Gjelsvik og Ivar Egeberg.

Ivar Egeberg ble valgt til varaordfører med 23 stemmer. Gjelsvik fikk 12 stemmer.

Noen enkeltsaker:

✚ I sak 0001/00 vedtar kommunestyret «kjøreregler» for samspillet mellom folkevalgt og administrativt nivå i Sørums kommun.

✚ I mai 2000 vedtar kommunestyret omsorgsboliger nivå 2 på Frogner. I bygningen skal det være lokaler til hjemmetjenesten og helsestasjon. Kommunestyret godkjente utkast til avtalen mellom Frogner Eiendom AS og Sørums kommun. Videre godkjente kommunestyret utkastet til avtale mellom Romerike Boligbyggelag og Sørums kommun til bygging av omsorgsboliger nivå 2 i byggets 2. og 3. etasje. Antallet var 20 enheter.

✚ I juni 2000 vedtar kommunestyret opprettelse av fond for investeringer i private samfunnshus. Fondet skulle disponeres av økonomiutvalget etter innstilling fra kulturutvalget.

✚ I samme møtet ble det vedtatt at Sørums kommun overdrar vederlagsfritt Valstad Cafè, gnr.41, bnr 21, til stiftelsen Valstad Cafè på betingelse av at de vedtatte vedtekter blir fulgt.

✚ Fortsatt under det samme møtet gir kommunestyret økonomiutvalget fullmakt til å sluttbehandle reguleringsplanen Krokskogen boligfelt, Rånåsfoss.

✚ Reguleringsplan for Lørenfallet sentrum ble også vedtatt i dette møtet i juni 2000.

✚ Kommunestyret vedtok i samme møte under saken «Samarbeid mellom Sørums kommun og Akershus fylkeskommune vedrørende bygging av flerbrukshall» å påta seg ansvaret for bygging av flerbrukshall ved Bingsfoss ungdomsskole. Utbyggingen ble foretatt under forutsetning av det ble inngått en leieavtale med Akershus fylkeskommune, hvor denne forpliktet seg til å betale leie som i prinsippet tilsvarte det fylkeskommunen måtte ha betalt i renter og avdrag, samt driftskostnader tilsvarende de utgifter fylkeskommunen ville måtte ha som delinvestor.

✚ I oktober 2000 vedtok kommunestyret «Barnehage 2000 - forslag til plan for full behovsdekning». I samme møte vedtar kommunestyret å opprette en ny legehjemmel som legges til Frogner senter - Elverhøy.

✚ I desember 2000 vedtar kommunestyret å innføre fastleigeordningen fra 01.06.2001.

✚ I oktober 2001 vedtar kommunestyret reguleringsplanen for Mohagen på Lindeberg.

✚ I desember 2001 vedtar kommunestyret at Sørums kommun har det økonomiske ansvaret for utgivelse av bosettings- og næringshistorie for Sørums i fem bind.

✚ I samme møte ble reguleringsplan for Hellne 1 vedtatt.

✚ Kommunestyret vedtok å kjøpe Vektergården i dette møtet.

✚ I 2002 var driftsbudsjettet på kr. 391 358 500.

✚ I mai 2002 behandlet kommunestyret «Samlet kommuneplan for Sørums 2003 – 2014». Under denne behandling vedtok kommunestyret blant annet:

Befolkningsutviklingen: «I tekstdelen om befolkningsutvikling skal det legges til at befolkningsutviklingen i perioden ikke skal overstige 1 % pr. år i gjennomsnitt.»

Blaker stasjon-nord: «Ungang mot Glomma og oppruste friområde mot elva.»

✚ I august 2002 vedtar kommunestyret reguleringsplan for Bergerjordet i Blaker med omsorgsboliger.

✚ I samme møte ble den fremforhandlede samarbeidsavtalen mellom Fet og Sørums brannvesen vedtatt. Samarbeidet ble iverksatt fra 01.09.2002.

✚ I samme møte ble det vedtatt at Sørums kommun fra og med 01.01.2003 skulle innføre eiendomsskatt for verk og bruk.

✚ I oktober 2002 ble det vedtatt at kommunestyret i Sørums med virkning fra valgperioden 2003- 2007 reduseres fra 35 til 31 medlemmer.

✚ I november 2002 ble det vedtatt at administrasjonsutvalget og økonomiutvalget slås sammen til ett utvalg for valgperioden 2003- 2007.

KOMMUNESTYREPERIODEN 2003 - 2007

31 representanter, fordelt slik:

Det norske Arbeiderparti: Hans Marius Johnsen, Berit Kjeldseth Arntzen, Kjell Hermann, Tove Steen, Bjørn Anmarkrud, Saki Ladan, Toril Staldvik, Vidar Døhli, Kith Skaalerud, Svein Sandnes, Tor Sveia.

Fremskrittspartiet: Arne-Rune Gjelsvik, Anette Carnarius Elseth, Jon Olstad, Sølve Sesseng, Lise-Lill Braune, Hans Frode Asmyhr. **Høyre:** Odd Sars-Olsen, Ivar Øygarden, Berit Daae, Bjørn A. Andersen

Kristelig Folkeparti: Øyvind Berger, Vidar Kristensen.
Senterpartiet: Ivar Egeberg, Ola Brændjord, Kari Tveit Mjønerud, Harald Stokstad. **Sosialistisk Venstreparti:** Anne Maj Kvale, Øyvind Fossum Vangberg, Ann-Kristin Brandt, Jane Bråthen.

Økonomi- og administrasjonsutvalg 2003 - 2007

9 medlemmer med varamedlemmer.

Hans Marius Johnsen, Ap, Ivar Egeberg, Sp, Berit Kjeldseth Arntzen, Ap, Tove Steen, Ap, Arne-Rune Gjelsvik, FrP, Anette Carnarius Elseth, FrP, Odd Sars-Olsen, H, Anne Maj Kvale, SV, Øyvind Berger, KrF. (Arbeiderpartiet og Senterpartiet hadde fellesliste.)

Valg av ordfører og varaordfører 2003 - 2007

Til valg av ordfører ble følgende forslag satt fram:

Hans Marius Johnsen og Arne-Rune Gjelsvik.

Hans Marius Johnsen ble valgt til ordfører med 21 stemmer. Gjelsvik fikk 10 stemmer.

Til valg av varaordfører ble følgende forslag satt fram:

Ivar Egeberg, Odd Sars-Olsen og Anne Maj Kvale.

Ivar Egeberg ble valgt til varaordfører med 17 stemmer. Odd Sars-Olsen fikk 10 stemmer og Anne Maj Kvale fikk 4 stemmer.

Noen enkeltsaker:

✚ I november 2003 vedtok kommunestyret å opprette 3 Kommunale Foretak, KF fra 01.01.2004: Sørums Kommunalteknikk KF, Sørums kommunale Eiendomsselskap KF og Bingsfosshallen i Sørums, KF. Hver av KF'ene fikk egne vedtekter og eget styre.

✚ I samme møtet ble forslag til nye vedtekter for Samarbeidsrådet for Nedre Romerike (SNR), godkjent.

✚ I desember under sak budsjett 2004, vedtok kommunestyret å trykke Sørumsfestivalen i framtiden.

Det ble foreslått at det ved neste behandling av økonomiplan legges inn en permanent garanti. Ø/U hadde innvilget en garanti på kr. 100.000 for 2004.

✚ I januar i 2004 vedtok kommunestyret å inngå en intensjonsavtale mellom Sørums kommune og de private barnehageeierne knyttet til samordnet hovedopptak.

✚ I mars 2004 vedtok kommunestyret reguleringsplan for Kuskerudparken.

✚ I samme møte ble det vedtatt utbygging av Sørumsand, Frogner og Bingsfoss skoler.

✚ I april 2004 vedtok kommunestyret reguleringsplan for Sandnes gård.

✚ I samme møte ble det vedtatt at Sørums kommune stiller simpel garanti for byggelån inntil 10 millioner kroner til nye Camenbert'n barnehage.

✚ Antall bind i bygdebokprosjektet ble vedtatt økt fra 5 til 6. Samtidig ble prosjektet forlenget med 2 år, fra 2011 til 2013. Dette skjedde også i april 2004.

✚ Kommunestyret vedtok i juni 2004 å stille simpel garanti for byggelån inntil kr. 10.247.000 til Lunderåsen foreldrebarnehage BA. (Denne garantien ble i juni 2005 overført til Trygge barnehager.)

✚ I september 2004 vedtok kommunestyret at det bygges ny privat 5-avdelings barnehage på regulert tomt ved Sørumsand skole. Samtidig ble det vedtatt å legge ned avdeling Østby i sin «nåværende form» og at avdelingen legges inn under den nye barnehagen.

✚ I desember 2004 under sak Budsjett 2005, ba kommunestyret administrasjonen å fremme egen sak om alminnelig eiendomsskatt for alle boliger i Sørums f.o.m. 2006.

✚ I samme møtet ble reguleringsplan for barnehage-tomt ved Haugtun skole vedtatt. Denne tomten er tiltenkt Camenbert'n barnehage.

✚ I mars 2005 vedtar kommunestyret at Sørums kommune fra 01.01.2006 innfører generell eiendomsskatt.

✚ I april 2005 godkjente kommunestyret framdriftsplan for reguleringsarbeidet for Vilberg Golf med innlevering senest 01.10.2005.

✚ I juni 2005 vedtok kommunestyret forprosjekt - utbygging av Sørvald.

✚ I samme møte ble reguleringsplan for Thai Buddhistisk tempel/kultursenter på Bjerke, Frogner godkjent.

✚ I februar 2006 vedtok kommunestyret forprosjekt Nordli barnehage. I samme sak ble det vedtatt å vurdere tomter til en 5-avdelings barnehage i Lørenfallet parallelt: 1. Huseby. 2. Området bak Statoil. 3. Området mellom idrettsanlegget og Hoelbekken. 4. Ved Sørums skole.

✚ I april 2006 vedtok kommunestyret at ny barnehage i midtbygda plasseres i direkte tilknytning til Sørums skole, og at det skulle iverksettes reguleringsarbeid. Samtidig ble det vedtatt å avvikle Nordli barnehage når ny barnehage ved Sørums skole sto ferdig.

✚ Sørums kommunestyret vedtok i 1992 jobbgaranti for tilsatte i Sørums kommune. I oktober 2006 vedtok kommunestyret at «Sørums kommune vil så langt det er mulig arbeide for å unngå nedbemanninger.» I vedtaket er det pekt på hvordan dette skal gjøres.

✚ I desember 2006 i sak Budsjett 2007, vedtok kommunestyret at eiendomsskatten er 2 promille. For boligdelen av eiendommer gjelder et bunnfradrag på kr. 500.000 av takstverdi.

- ✚ I samme sak ble det vedtatt at «Oppvekstutvalget bør skissere et prosjekt for oppstart av den fysiske ungdomsskolesatsningen i Frogner».
- ✚ I februar 2007 vedtok kommunestyret at det bygges barnehage og helsestasjon ved Sørumsand Idrettspark innenfor en kostnadsramme på kr. 67.160.000.
- ✚ I mars 2007 ble reguleringsplan for Krogstad slambehandlingsanlegg vedtatt.
- ✚ I samme møte vedtok kommunestyret at «vannforsyningsvirksomheten NRV videreføres i et interkommunalt selskap (IKS).
- ✚ I april 2007 godkjente kommunestyret utbyggingsavtale for Solgård og Vestby Nord.
- ✚ I samme møte ble reguleringsplan for Sørvald bo- og behandlingssenter vedtatt, og konseptet «Serve all» fra Planforum arkitekter ble valgt som grunnlag for videre arbeid med forprosjektet.
- ✚ I juni 2007 vedtok kommunestyret at Sørvald bo- og behandlingssenter bygges innenfor en kostnadsramme på 200 mill. kroner.
- ✚ I samme møte ble utbyggingsplan for Tverrvegen 2 og 4 samt Vardefjellet Nord godkjent.

Aage V. Kleven

OPPSLAGSTAVLEN

Følg med på nettsidene www.sorum.historielag.no

RUSLETURER 2013 (flere detaljer kommer senere)

➔ Torsdag 13. juni, kl. 18:00

Rusletur til Røverkula og muligens Jutulkløyva om tiden tillater, leder Haakon Sandbraaten. Fremmøte ved transformatorstasjonen, Tretjerdalsvegen.

➔ Torsdag 8. august, kl. 18:00

Rusletur langs Glomma i retning Blakersund/Rånasfoss, leder Bjørn Tveit. Fremmøte ved Bingsfoss Kraftstasjon, parkerings-plassen ved brua.

➔ Torsdag 15. august, kl. 18:00

Rusletur i området Slora Mølle/Fjuk, leder Hans G. Bjørge. Fremmøte ved Slora Mølle.

➔ Lørdag 7. september, kl. 11:00

Kjenn din bygd-tur, leder Aage Kleven. Fremmøtested bestemmes senere.

HVA SKJER FREMOVER?

➔ Torsdag 14. mars 2013 kl. 19.00

Årsmøte for Blaker og Sørum Historielag på Bruvollen i Blaker, se side 3.

➔ Torsdag 11. april 2013

Årsmøte for Slora Møllens Venner i SFO på Fjuk skole.

HISTORIELAGETS BOKTILBUD

SE HELE BOKTILBUDET PÅ

www.sorum.historielag.no/boktilbud.cfm

SPESIALTILBUD

- Glomma gjennom Sørum **Nå kr. 300,-**
- Sørum under okkupasjonen 1940-45 **Nå kr. 150,-**
- Minner fra Frogner **Nå kr. 150,-**
- Blaker, Skansen og Skolen **Nå kr. 150,-**
- Årbøker fra Romerike Historielag For årene 1998, 2001, 2005 og 2009 **Nå kr. 150,- pr. stk.**

Nettbestilling: Bestill via "Kontakt oss" - skjemaet. Betal samtidig riktig beløp til konto 1321.08.05189. Kontroller at du har skrevet korrekt navn og adresse, samt hvilke bøker som bestilles. Dersom bøkene må sendes i posten, kommer porto i tillegg.

Kontantkjøp: Bøkene kan også kjøpes kontant for umiddelbar levering hos bokansvarlig Kåre Alfred J. Bøhler. Han kan kontaktes på mobil 938 76 365, epost alfrebo@online.no eller adresse Bøler Nedre, Aasgaard-vegen 230, 1923 Sørum. Levering avtales direkte med han.

Sørum Bygdebok – de 4 første bind

Bind 1: Lørenfallet, Vølneberg og Fossrud kretser

Bind 2: Midtbygda

Bind 3: Sanden – Sørumsand

Bind 4: Vesterskaun, sørøstre del av Frogner

Pris ved kjøp av enkeltbind er kr. 850,- + porto kr. 150,- for forsendelse. Ved tegning av abonnement på hele serien (6 bind) er prisen pr. bind kr. 700,- . Er du interessert i å kjøpe enkeltbind eller bli abonnent nå, ta kontakt med Helge Hoel, mobil: 901 18 624, epost: helge.hoel@edb.com

STØTT VÅRE SPONSORER – DE STØTTER OSS!

www.blaker-bygdeservice.no

www.blakersparebank.no

www.advokat-hagen.no

Nordfonn – Fokus Butikksenter, Sørumsand
Telefon 63 86 60 70, epost nordfonn@interoptik.no

www.aeas.no

B RETURADRESSE:
Blaker og Sørums Historielag
Postboks 72
1921 Sørumsand

